

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Nordiska bankers innehav av finansiella instrument värderade till nivå 3

Kandidatuppsats inom externredovisning

Höstterminen 2012

Författare: Imran Khanbhai
Karl-Johan Kyloff

Handledare: Andreas Hagberg

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborg universitet,

Externredovisning, Kandidatuppsats, HT12

Författare: Imran khanbhai och Karl-Johan Kyloff

Handledare: Andreas Hagberg

Titel: Nordiska bankers innehav av finansiella instrument värderade till nivå 3.

Bakgrund och problem: Efter att IFRS 7 infördes är banker tvingade att redovisa sina finansiella tillgångar till verkligt värde uppdelat på olika nivåer. Värdering när en aktiv marknad saknas är ofta mycket komplicerad. Detta visade HQ fallet på då de övervärderade sina finansiella tillgångar och sedan tvingades skriva ner dem. Detta leder fram till vår fråga. Hur stor andel av bankers tillgångar klassificeras som finansiella instrument av nivå 3 i nordiska banker och hur har andelen utvecklats sedan införandet av IFRS 7?

Avgränsningar: Vi har avgränsat oss till att titta på banker i Norden som följer IASBs regelverk. Vi har begränsat oss till att titta på nivå 3 eftersom den nivån är mest problematisk att värdera.

Metod: Vi har valt en kvantitativ metod. Vi använde oss av Bankscope för att skapa en lista med relevanta banker. Undersökningen baseras på 69 banker som är baserade i Norden. Sedan tog vi fram nivå 3 tillgångarna från varje banks årsredovisning för 2009-2011. Eget kapital och totala tillgångar fick vi ut från Bankscope. Datan bearbetades sedan i Excel och bankerna delades in i storlekar och länder.

Resultat och slutsatser: Andel nivå 3 tillgångar som andel av totala tillgångar har ökat från 2009 till 2011. Sett till medelvärdet har det nästan fördubblats från 3.8% till 7,0 %. Vi anser att detta inte är tillräckligt stor andel för att majoriteten av bankerna ska få några problem ifall värderingen inte stämmer. Några banker har väldigt höga nivåer sett till det egna kapitalet och de kan råka ut för samma problem som i fallet med HQ.

Förslag till fortsatt forskning: Denna studie behandlar andelen nivå 3 i nordiska banker rent kvantitativt. Därför vore det intressant med en kvalitativ studie på hur olika intressenter såsom analytiker eller revisorer ser på den informationen som vi har fått fram att andelen nivå 3 tillgångar ökar hos nordiska banker. Ytterligare ett förslag på fortsatt forskning är att titta på om det är någon skillnad på börsnoterade bolags andelar jämfört med övriga bolag.

Nyckelord: Finansiella instrument, Nivå 3, Banker, Verkligt värde

Förkortningar och begrepp

EU – Europiska Unionen

IASB – International Accounting Standard Board

IFRS – International Financial Reporting Standard

IAS 39 – Finansiella instrument: Redovisning och Värdering

IFRS 7 - Finansiella instrument: Upplysningar

IAS 32 – Finansiella instrument: Klassificering

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Finanskrisen	1
1.1.2 HQ bank	2
1.2 Problemdiskussion	3
1.3 Frågeställning	4
1.4 Avgränsningar	5
1.5 Bidrag till forskningen	5
2 Metod	6
2.1 Informationsinsamling	6
2.2 Referensramens disposition	6
2.3 Metodval	6
2.4 Urval	7
2.5 Bortfall	8
2.6 Datasamling	8
2.7 Dataanalys	8
2.8 Metodkritik	9
3 Referensram	10
3.1 Definition av finansiella instrument	10
3.2 Kvalitativa egenskaper	11
3.2.1 Relevans	11
3.2.2 Tillförlitlighet	11
3.2.3 Avvägning mellan relevans och tillförlitlighet	12
3.3 Regler för värdering	12
3.4 Värderingshierarkin	13
3.5 Verkligt värde utifrån analytikers perspektiv	13
3.6 Basel reglerna	14
3.7 Redovisningsval	15
3.8 Debatt	15
3.9 Skillnader mellan stora och små banker	16

4	Resultat och analys.....	17
4.1	Resultat för alla banker	17
4.2	Resultat av banker uppdelat efter land.....	19
4.3	Resultat uppdelat efter storlek	22
5	Slutsats	24
5.1	Förslag till fortsatt forskning	24
6	Referenslista	25
7	Bilagor.....	27
7.1	Bilaga 1	27
7.2	Bilaga 2	28

Inledning

I detta avsnitt börjar vi med att ge en bakgrund till området och fortsätter sedan med beskriva problematiken med värdering till verkligt värde och finansiella instrument som klassificeras till nivå 3 vilket sedan leder in till frågeställningen. Avslutningsvis ges en beskrivning för uppsatsens avgränsningar och hur denna studie bidrar till forskningen.

1.1 Bakgrund

Enligt Gebhardt (2012) är redovisning av finansiella instrument ett av de mest kontroversiella områdena inom redovisning de senaste två decennierna. Arbetet med att omarbota standarden för värdering av finansiella instrument har skapat en infekterad debatt mellan normgivare och utövare. Den finansiella sektorn är den sektorn som är mest berörd av detta eftersom de flesta av deras tillgångar och skulder kan klassificeras som finansiella instrument. För att förstå dagens diskussion om redovisning av finansiella instrument kan man titta på hur dagens regler har utvecklats. Under 1970-talet avslutades Bretton Woods systemet för fasta valutakurser. Under dessa år kom den första oljekrisen då oljepriset gick upp till rekordnivåer för den tiden. Detta medförde en ökning av volatiliteten på valutakurser, räntor, varupriser och aktier. Under den här tiden ökade globaliseringen explosionsartat bland företagen som utvidgade sin närvaro över världen, detta medförde att företagen blev mer exponerade för risker. Det utvecklades nya finansiella instrument med hjälp av ny finansteori och utveckling av informationsteknologi. Detta resulterar i två varianter, företagen kan använda finansiella instrument i spekulativt syfte för att tjäna pengar och för att minimera risker men detta resulterade också i att företagen är mer exponerade för risker. Vilket kunde orsaka att användningen av finansiella instrument skapar stora förluster för företagen (Gebhardt, 2012).

I och med IFRS 7 som infördes 1 januari 2007 är företagen tvingade att upplysa om vilka finansiella instrument som tillhör vilken nivå enligt reglerna i IAS 39. De måste även ange vilka värderingsmetoder som används vid värdering av tillgångarna eller skulderna. Enligt IFRS 7 ska finansiella instrument delas in i tre hierarkiska nivåer beroende på hur lätt man kan identifiera ett marknadsvärde för tillgången eller skulden. I Nivå 1 finns en aktiv marknad och det är den bästa typen av observerbar inputs som inte är i behov av justering innan det används för att bedöma verkligt värde. Detta gör att det är väldigt enkelt att identifiera det verkliga värdet för instrumentet (Nordlund, 2012). Exempel på nivå 1 instrument är noterade aktier på en börs. På nivå 2 finns ingen aktiv marknad utan man använder sig av marknads data för en liknande tillgång eller skuld där man justerar inputs för att få fram verkligt värde. För finansiella instrument som är värderade till nivå 3 finns det ingen aktiv marknad eller observerbar data att använda för att fastställa värdet. Istället används subjektiva antaganden för att värdera genom att använda icke observerbar indata. Verkligt värde innebär att företaget skall försöka uppskatta ett pris på tillgången ifall den skulle säljas just nu eller vad de skulle få betala ifall de gjorde sig av med en skuld (Ryan, 2008).

1.1.1 Finanskrisen

Under 2007-2009 hamnade världen i en global finanskris som kom att ha inverkan på utformningen av redovisning av finansiella instrument. Krisens bakomliggande orsak har sitt ursprung i 1990-talets USA där det utformades politiska program för att ge fattiga möjligheten att äga egen bostad. Detta resulterade i att banker lånade ut pengar för husköp med

fördelaktiga villkor såsom väldigt låg ränta eller ingen ränta alls under de första åren. Efter en viss tid justeras räntan till mer normala nivåer och detta fungerade tills vidare eftersom man förutsatte att huspriser kommer stiga går huset alltid att sälja ifall det inte finns möjlighet att betala räntekostnaderna. När räntorna började stiga under 2007 sjunk samtidigt huspriserna. Detta ledde till att fattiga människor fick problem, dels kunde de inte betala de högre räntorna och dels kunde de inte sälja huset för att betala skulderna eftersom skuldens värde översteg försäljningsvärdet på huset. I USA kan bolånetagare lämna sina hus ifall värdet av bostaden understiger det lånade beloppet. Det innebär att ifall de inte kan betala tillbaka lånet lämnar de över bostaden till långivaren utan att betala resten av skulden. Bankerna skapade olika typer av finansiella instrument som byggde på att bolånen görs om till värdepapper som kan handlas på en finansiell marknad. Värdepapperna kan även köpas av andra specialbolag som använder dem som säkerhet för nya värdepapper. Genom detta skapas långa kedjor av värdepappren där det är svårt att identifiera vem som drabbas ifall låntagaren inte kan betala tillbaka lånet. Även fast bankerna som gav lånet inte hade kvar lånet i balansräkningen kunde de vara tvungna att täcka förlusterna ifall låntagaren inte kan betala tillbaka lånet. När detta sedan uppdragas minskade bankernas förtroende eftersom man visste att det skulle bli stora förluster i bankväsendet. Detta ledde till finansiell kollaps där bl.a. Lehman Brothers gick i konkurs. Och i många länder fick staten gå in och garantera lån på internbankmarknaden för att den skulle fortsätta fungera (Marton et. al., 2010).

1.1.2 HQ bank

HQ bank hade en trading avdelning där de spekulerade med bankens egna pengar i aktier och derivat för att öka bankens resultat vid sidan av den ordinarie verksamheten som gick ut på att investera kunders pengar (Neurath, 2012).

Under sommaren 2005 var en revisor kritisk till att värderingen av de finansiella instrumentens edge ökade i värde. Edge är skillnaden på bankens egna värdering på sin tradingportfölj och vad marknaden är beredd att betala för den. För att se att värderingsmodellen är korrekt borde en edge pendla mellan plus och minus, men under den här sommaren steg den till ett värde mellan 50 och 100 miljoner. Anledningen till att företaget använde en värderingsmodell är för att det inte finns tillförlitligt pris om det är få köpare och säljare av en vara därför ger man optionerna ett teoretiskt värde enligt vissa principer. Stora minussiffror är en vanlig anledning till att vissa tekniker används för att snygga till resultatet, och svaga siffror hade HQs tradingavdelning under denna tiden (Neurath, 2012).

Från 2007 började edgen på trading portföljen enligt HQs modell stiga. När Carnegie lade ner sin tradingverksamhet blev det svårare för HQ att göra bra affärer då de var den enda stora aktören som höll på med denna typ av verksamhet på Stockholmsbörsen. Därmed minskade volymen på marknaden kraftigt. År 2010 var tradingportföljen övervärderat med flera hundra miljoner. Trots detta gav HQ stora utdelningar till sina aktieägare varje år, vilket gjorde att möjligheterna att hantera den ofrånkomliga skulden när tradingverksamheten skulle avvecklas minskade (Neurath, 2012).

Enligt finansinspektionen hade bolaget i flera år övervärderat sina värdepapper som fanns i bankens portföljer vilket medförde att redovisningen gett ett för stort värde. Konsekvensen av det var att företaget fick en högre värdering i portföljen än vad som var motiverat och detta resulterade i att man överskattade sitt egna kapital (Almgren & Bursell, 2010). När

finansinspektionen fick upp ögonen för att företagets tillgångar var övervärderade drogs banktillståndet in. Detta orsakade att företaget hamnade i likvidation (Neurath, 2012).

1.2 Problemdiskussion

Den globala finanskrisen har resulterat i en ökad debatt om IASBs redovisningsregler IFRS. Trots att det är svårt att redovisa till verkligt värde anser Håkan Andréasson (2012) att det är osannolikt att man överger att redovisa till verkligt värde. Vissa påstår att orsaken till den finansiella krisen delvis beror på dessa redovisningsregler. Enligt tidigare redovisningsstandard redovisade man endast till anskaffningsvärdet med avskrivning enligt plan. Med det nya IFRS regelverket gjordes hela regelverket om från grunden. Dessa förändringar resulterar i att det verkliga värdet hamnar direkt över resultaträkningen. Kritiken riktas mot att resultatet blir mer volatilt på grund av den löpande omvärderingen av tillgångarna och kritik riktas även mot att det är svårt att fastställa vad ett verkligt värde på en tillgång är och på hur värdet skall beräknas.

För tillgångar som t ex derivat och optioner där det inte finns en aktiv marknad är värderingen ofta mycket komplicerad. För att värdera dessa tillgångar använder företagen ofta komplexa värderingsmodeller. Dessa modeller är baserade på antaganden om t ex framtida kassaflöden, volatilitet och vägda avkastningskrav där små förändringar kan få stora konsekvenser på värdet på tillgångar och därmed resultatet. HQ-affären är det senaste exemplet på en omdiskuterad debatt angående värderingsmodellen där vem som har rätt eller fel är en värderingsfråga. Andréasson frågar sig ”vore det då inte bättre att övergå till en redovisningsmetod som gav odiskutabla resultat?” I sin vidare argumentation skriver han för och nackdelar med att redovisa till verkligt värde. Han menar att rent teoretiskt ger redovisning till verkligt värde den mest rättvisande bilden av företagets resultat och ställning. Alternativet till att använda verkligt värde är att tillämpa försiktighetsprincipen vilket leder till att man undervärderar tillgångarna vilket inte heller är en bra lösning. Ett alternativ är att använda anskaffningsvärdet och komplettera med upplysningar om verkligt värde men då måste man använda sig av egna antaganden och är därför tillbaka till användandet av komplexa värderingsmodeller (Andréasson, 2012).

Syftet med värderingsmodellen är att komma fram till vad instrumenten sannolikt är värda vid värderingstidpunkten. Enligt standarden IAS 39 skall modellen ta hänsyn till alla relevanta faktorer som är betydande för värderingen. Marknaden är aktiv om de priser som noteras representerar faktiska, regelbundna och återkommande transaktioner. Rundfelt (2011) skriver i en artikel i balans: ”Enligt min uppfattning står den definition som HQ redogjort för i årsredovisningen inte i strid mot standarden”. Detta är ett exempel på att nivå 3 tillgångar är ett problem eftersom det bygger på antaganden och att det inte finns någon marknad hur kan då företaget motbevisa att den uppskattade värderingen är felaktig.

Standarden säger att företagen ska beakta alla faktorer som marknaden kan antas ta i beaktande. Rundfelt (2011) skriver att detta kan anses vara otydligt angående hur en värderingsmodell skall utformas. För att exemplifiera detta har Rundfelt (2011) tagit upp en händelse där IASBs ordförande skickade ett brev till tillsynsmyndigheten för kapitalmarknaden i Europa. Brevet handlar om att IASB har noterat att praxis bland Europas banker varierar när det gäller grekiska statsobligationer. Alltså förekommer det banker som hellre förlitar sig på interna värderingsmodeller än marknadspriser för att värdera sina

tillgångar med hänvisning till att marknaden för grekiska statsobligationer inte är aktiv. IASBs ordförande framför krav på att företagen skall ta större hänsyn till marknadsförhållandena. Avslutningsvis belyser han att avsikten med IAS 39 inte är att värdera grekiska obligationer utifrån möjliga framtida kassaflöden från en rekonstruktion. Enligt Rundfelt (2011) visar detta brev på att både företag och revisorer är osäkra på vad standarden säger.

IASB har arbetat med att ta fram en ny standard. IFRS 13 Fair value measurement standarden behandlar värdering och upplysningskrav för verkligt värde. IFRS 13 bestämmer hur det verkliga värdet skall fastställas samt vilka upplysningskrav som följer utöver de krav som redan finns i övriga standarder inklusive finansiella instrument. Nuvarande beskrivningar avseende värderingsteknik kommer därför i övriga standarder att ändras eller lyftas bort helt (Löow, 2010). Syftet är att ge begreppet verkligt värde en enhetlig definition. Enligt Nordlund (2012) görs detta genom att klargöra att det är ett "exit price" samt att det är kunniga och motiverade aktörer som "gör upp priset" i en hypotetisk transaktion för detta i dagens marknadssituation. Nordlund (2012) skriver att verkliga värden i allt väsentligt baseras på data i värderingsmodeller som inte är observerbara. Nordlund (2012) anser därför att det borde diskuteras mer om rätt placering av sådana bedömningar verkligen är i balans och resultatrapporterna. Och därför tycker han att normgivare borde diskutera nyttan och risker associerade med redovisning av tillgångar och skulder till verkliga värden när detta baseras på icke observerbar data i högre grad än idag.

Enligt IFRS 7 delas finansiella instrument upp i 3 olika nivåer beroende på tillgänglig data. Klassificering av nivå 3 tillgångar och skulder bygger inte på observerade marknadsdata, utan sker genom subjektiva antaganden som är mindre tillförlitliga. Vid vissa tillfällen kan detta leda till att företag gör en missbedömning när de värderar och detta kan leda till att man förlorar pengar eller kan gå i konkurs som i fallet med HQ. Eftersom att det har gått några år sen IFRS 7 infördes och företagen har varit tvungna att lämna upplysningar är det intressant att se hur det har förändrats under de få åren det har varit ikraft.

Finansiella instrument som är på nivå 3 är de som är mest problematiska att värdera då det inte finns en aktiv marknad eller observerbar data att använda för att fastställa värdet. Istället används subjektiva antaganden för att värdera genom att använda icke observerbar indata. När marknaden för finansiella instrument inte är aktiv fastställer företaget värdet genom att använda en värderingsteknik som ska spegla ett marknadsmässigt värde. Detta kan tyckas vara inkonsekvent menar Rundfelt (2012) att först hävda att marknaden inte är aktiv för att sedan göra en värdering som antar att marknaden är aktiv (Rundfelt, 2012). Detta medför att det är väldigt viktigt att de finansiella instrument är värderade till så riktigt värde som möjligt (Rundfelt, 2012).

Utifrån detta anser vi att det intressant att undersöka hur finansiella instrument värderade till nivå 3 har förändrats de senaste åren då stora nivå 3 innehav kan leda till att bankerna inte klarar av att täcka sina förluster vid stora värde förändringar, vilket var fallet med HQ. Om andelen jämfört med det egna kapitalet dessutom är högt minskar möjligheten att klara av att täcka förluster med hjälp av bankens egna medel.

1.3 Frågeställning

Hur stor andel av bankers tillgångar klassificeras som finansiella instrument av nivå 3 i nordiska banker och hur har andelen utvecklats sedan införandet av IFRS 7?

1.4 Avgränsningar

Vi har valt att endast behandla nivå 3 gällande värdering av finansiella instrument. Vi kommer endast använda oss av banker i Norden som använder sig av IASB- regelverk. Vi har endast valt att titta från 2009 eftersom företagen inte har varit tvingade att upplysa vilken nivå de låg på enligt IFRS 7 och därför går det inte att få fram information om detta från tidigare år.

1.5 Bidrag till forskningen

Studiens bidrag till forskningen är att den undersöker och ger en magnitud på problemet med verkligt värdebaserade finansiella instrument. Är det en väsentlig post i balansräkningen som kommer från finansiella instrument av nivå 3 som därmed är svår att granska? Enligt debatten som förekommer om värdering av finansiella instrument är detta problematiskt för bankerna därför vill vi genom denna studie bidra genom att ge en förståelsen kring detta och se ifall problemet är uppförstorat.

2 Metod

I detta avsnitt börjar vi beskriva tillvägagångssättet för att samla information, val av metod samt vilket urval och bortfall som har genomförts. Därefter redogörs hur data har samlats in och hur det har bearbetats. Slutligen beskrivs för och nackdelar med metoden.

2.1 Informationsinsamling

Underlaget för rapporten kommer från sökningar i databaser som är tillgängliga på Göteborgs universitetsbibliotek. Vi använder oss av vetenskapliga artiklar, avhandlingar och facktidningar inom redovisning. Sökord som vi har använt för att hitta artiklar är finansiella instrument (financial instruments), verkligt värde (fair value, mark to market) och nivå 3 (level 3). Vi kommer studera facklitteratur och läroböcker inom redovisning. Teoridelen bygger på IASB regelverk, där de relevanta avsnitten är IAS 39 och IFRS 7.

2.2 Referensramens disposition

I referensramen vill vi först ge läsaren en introduktion av finansiella instrument och därför ges en bakgrund av hur regelverket för finansiella instrument ser ut och vad finansiella instrument är utifrån IFRS. Eftersom de kvalitativa egenskaperna är en viktig del av IFRS behandlas även detta. Därefter tas det upp aktuella frågor som värdering och verkligt värde redovisning av finansiella instrument för att få intressanta infallsvinklar utifrån reglerare, användare och experter. Då undersökningen görs på banker ville vi visa på vilket regelverk som styr dem. Vi vill även visa på vilka motiv som det finns till varför företag skulle vilja göra värdeförändringar.

2.3 Metodval

Vi har tittat på bankernas finansiella instrument som är klassificerade som nivå 3 enligt IFRS 7 värderingshierarki. Vi har valt att titta på bankernas totala innehav av finansiella instrument värderade till nivå 3, vilket består av finansiella tillgångar och skulder som vi har adderat. Sedan jämför vi de finansiella instrumenten med bankernas totala tillgångar samt egna kapital. Anledningen till att vi även tittar på egna kapitalet är att HQ-bank delade ut stora delar av sitt egna kapital vilket gjorde att de inte klarade av att täcka värdeförändringen på instrumenten när de värderade ner dess värde. Därför är det intressant att titta på hur stor andel av nivå 3 som utgörs av det egna kapitalet. Genom att undersöka detta hjälper det oss att förstå magnituden på problemet.

En del metoder kallas kvantitativa eftersom de kvantifierar med hjälp utav statistik och matematik. D.v.s. sådana metoder som utmynnar i numeriska observationer eller låter sig transformeras i sådana. Exempel på dessa kan vara experiment, enkäter frågeformulär och observationer. Den andra gruppen av metoder kallas för kvalitativa och den kännetecknas av att den inte innehåller siffror och tal istället använder den sig av verbala formuleringar, skrivna och talande (Backman, 1998).

Vi har valt att göra en kvantitativ undersökning som är baserat på information från företagens årsredovisningar. Detta eftersom vi anser att det är bästa sättet att besvara vår forskningsfråga då vi tittar på en mängd. Enligt Patel och Davidsson (2011) finns det två statistiska metoder för bearbetning av en kvantitativ undersökning. Dessa är deskriptiv statistik och hypotesprövande statistik. Deskriptiv statistik används för att ge en beskrivning i siffror och utifrån detta visa på problematiken. Hypotesprövande statistik används för att testa statistiska hypoteser (Patel & Davidson, 2011). Vi har använt oss av den deskriptiva metoden för att tolka statistiken.

2.4 Urval

För att identifiera bankerna till undersökningen som vi har tagit med använder vi oss av databasen Bankscope. Där valde vi att lägga till olika kriterier så att vi får önskat urval. De kriterier vi valt är att vi endast vill ha banker som är baserade i Norden. Vidare har bara med banker som redovisar enligt standarden för IFRS. Sedan valde vi även att ta med banker som har redovisat uppgifter för 2011 års räkenskaper, detta för att endast få med banker som är aktiva. Vi väljer även konsolideringskoden C2 vilket innebär att koncernen har konsoliderat eventuella dotterbolagen i sin redovisning. Det ger ett urval på totalt 91 banker.

Product name	Bankscope		
Update number	269.1		
Software version	59.01		
Data update	10/12/2012 (n° 1352)		
Username	Gothenburg Library-6852		
Export date	10/12/2012		
		Step result	Search result
1. Status: Active Banks		23,299	23,299
2. Last Available Year: 2011		17,703	17,521
3. Accounting standards: International Financial Reporting Standards (IFRS)		4,292	2,829
4. World Region/Country: Nordic states		633	152
5. Consolidation code: C2 : Cons Statement with an Unc Companion		3,248	91
Boolean search : 1 And 2 And 3 And 4 And 5		TOTAL	91

Tabell 2.1 Urvalslista från Bankscope.

Då vi ändå får med ca 20 dotterbolag plockar vi bort dessa manuellt. Vi vill inte ha några dotterbolag då det skulle innebära att samma instrument kommer med i flera banker. Sedan var det två banker som inte skrev andel nivå 3 tillgångar för 2011 så dessa plockades också bort. Då slutar vi på 69 banker som finns att se i bilaga 1. Valet att endast ta med moderbolaget kan till viss del ge missvisade resultat då moderbolaget i några fall inte är en bank och andra verksamheter kan ingå i dessa som t.ex. försäkringar men vi har ändå valt att göra på detta sätt eftersom vi vill vara konsistenta.

I tabell 2.1 visas resultatet i både step result och search result. Step result visar hur många banker som stämmer in på varje kriterium var för sig. Search result visar hur många banker som stämmer in på kriterierna som står ovanför ihop med kriteriet som står på den raden. T.ex. på rad 4 betyder step result att det är 633 banker i nordiska länder och search result 152 innebär att det är 152 banker som stämmer in på detta och de tidigare kriterierna ovanför.

2.5 Bortfall

Vissa banker faller bort från 2010 års lista helt enkelt eftersom de inte fanns det året. Det kan bero på att två banker slogs ihop till en bank år 2011. Så är fallet för Sparebank 1 Ostfold-Akershus. Andra banker har vi inte hittat uppgifter för från tidigare år då årsredovisningen inte gick att nå. Men de flesta som vi saknar uppgifter om från framförallt 2009 har helt enkelt inte redovisat nivå 3 det året i sina årsredovisningar. Men utav det totala urvalet är bortfallet ändå inte en så stor andel att vi inte kan dra slutsatser utifrån undersökningen. Dock kan det påverka i undergrupperna för de små bankerna exempelvis då det var vanligast med bortfall bland de mindre bankerna. I bilaga 2 finns en lista med alla bortfall samt orsaker.

2.6 Datainsamling

Vi har studerat företagens årsredovisningar från 2009 - 2011 för att läsa av hur stor andel av företagets finansiella instrument som är nivå 3. För att inte behöva bekymra oss om vilken valuta som varje bank använder sig av och räkna om det till en valuta så har vi använt oss av relativa mått.

Företagens totala tillgångar och egna kapital hämtar vi från databasen Bankscope. Företagens årsredovisningar hämtar vi från respektive företags hemsida, ofta under fliken ”om oss”, eller ”investor relations”. I årsrapporten hittar vi nivå 3 siffrorna genom att söka i dokumentet efter nivå 3 (på respektive språk) eller om vi inte hittar något när vi gör den sökningen testar vi att söka på observerbara data för att hitta tabellen där mängden av de olika nivåerna finns. Ibland kompliceras sökningen av att det inte står vilken enhet det är på siffrorna i tabellen. Då tvingas man bläddra genom dokumentet tills man hittar uppgifter på detta. Ett annat problem var att i vissa fall gick det inte att söka i årsredovisningen, då fick man leta igenom noterna manuellt.

2.7 Dataanalys

Vi använder oss av Excel för att ta fram medelvärden för storleken på bankernas nivå 3 tillgångar som andel av de totala tillgångarna. Detta upprepar vi för alla tre åren. Förutom medelvärde kollar vi även på medianen för att ta bort påverkan från extremvärden. Vi delar in bankerna efter storlek på de totala tillgångarna för att se skillnaden på andelen av nivå 3 mellan stora, medelstora och små banker. Storleken på bankerna har delats in efter deras totala tillgångar uttryckt i Euro. I datan kunde vi urskilja tre olika skillnader i bankernas storlek som vi gick efter. Den första tydliga gränsen mellan stora och mellanstora banker valde vi dels för att det var ett stort gap mellan 7e och 8e banken på listan, samt att det var en högre tiopotens i antal Euro. Gränsen mellan medelstora och små banker drog vi vid nästa tiopotens. Indelningen blev följande: stora banker (>100 mdrEUR), mellanstora banker (> 10 mdrEUR men < 100 mdrEUR) och små banker (<10 mdrEUR)

För att kunna göra detta har vi en kolumn i Excel med alla företagens totala tillgångar. Detta jämför vi också mellan länderna Sverige, Finland, Danmark och Norge. Eftersom vi bara har en bank från Island tar vi inte med i jämförelsen mellan länderna.

2.8 Metodkritik

Eftersom vi tar uppgifter direkt från årsredovisningar kan inte någon annan part påverka innehållet såsom vid exempelvis en intervju. Detta gör att replikation kan göras utan större problem. Enligt Backman (1998) innebär replikation att “metoden är möjlig att upprepa för någon annan enligt exakt identiska förhållanden”. Genom att ta bort dotterbolagen minskar risken för att samma uppgifter ska räknas med på flera banker i undersökningen. Eftersom datainsamlingen sker manuellt kan felaktigheter komma med i datainsamlingen. Då vi först tog alla värden för 2011 dubbelkollades dessa när 2010 och 2009 års siffror inhämtades. En svaghet med datamängden är att vi bara har 3 år att gå på. Då är det svårt att egentligen kunna dra slutsatser om framtida trender.

3 Referensram

Detta avsnitt börjar med att ge en introduktion av regelverket utifrån IFRS. Därefter ges en beskrivning av verkligt värde och fördelar och nackdelar med detta. Till sist redogör vi för den teori som ligger till grund för analysen.

Värdering av finansiella instrument regleras genom IAS 32 – Finansiella instrument: klassificering, IAS 39 - Finansiella instrument: Redovisning och värdering och IFRS 7 - Finansiella instrument: Upplysningar.

3.1 Definition av finansiella instrument

För redovisningssyften är definitionen av finansiella instrument bredare än vanliga instrument såsom investeringar i lån och aktier (Spooner, 2007). I IAS 32 punkt 11 definieras finansiella instrument på följande vis ”Med finansiellt instrument avses varje form av avtal som ger upphov till både finansiell tillgång i ett företag och finansiell skuld eller ett egenkapitalinstrument i ett annat företag” (IAS 32:11, 2008). En förenkling av definitionen av en finansiell tillgång är att det är ett avtal som ger innehavaren rätten att få kontanter (eller andra finansiella tillgångar) i utbyte för instrumentet. Där motparten av en finansiell tillgång kommer bli skyldig att betala kontant (eller en annan finansiell tillgång) till innehavaren av den finansiella tillgången (Spooner, 2007).

Med en finansiell tillgång menas bland annat varje tillgång i form av:

- Kontanter
- Egenkapitalinstrument i ett annat företag.
- Avtalsenlig rätt att erhålla kontanter eller annan finansiell tillgång från ett annat företag.
- Avtalsenlig rätt att byta en finansiell tillgång eller finansiell skuld med annat företag under villkor som kan vara förmånliga för företaget.

Med en finansiell skuld menas bland annat varje tillgång i form av:

- Avtalsenlig förpliktelse att erlägga kontanter eller annan finansiell tillgång till ett annat företag.
- Byta en finansiell tillgång eller finansiell skuld med annat företag under villkor som kan vara oförmånliga för företaget.

Ett egetkapitalinstrument är varje form av avtal som innebär en residual rätt i ett företags tillgångar efter avdrag för alla dess skulder. De flesta fodringar och skulder är därmed finansiella instrument vilket inkluderar leverantörsskulder, kundfodringar, banklån och obligationer etc. (IAS 32:11, 2008).

Derivatinstrument är ett finansiellt instrument som kännetecknas av tre punkter.

- Dess värde ändras till följd av ändringar i underliggande variabel, t ex räntor, råvaror, valutakurser eller aktiekurser.
- Det kräver ingen eller liten initial investering jämfört med andra avtal med liknande egenskaper.
- Det regleras vid en framtida tidpunkt (IAS 39:9, 2008).

De vanligast finansiella instrumenten på tillgångssidan i balansräkningen är utlån, kundfordringar, derivat, räntebärande värdepapper (obligationer) och aktier. De vanligaste på skuldsidan är lån, leverantörskulder och derivat. Dessa tillgångar och skulder lyder under detaljerade definitioner. Många olika sorters instrument hamnar under definitionen av derivat även fast de har olika avtalsformer (optioner, terminer, futurer, warranter och swappar). Eftersom definitionen av finansiella instrument är så bred enligt IAS 32 kan alla nya typer av instrument som utvecklas på finansmarknaden innefattas inom dem oberoende av deras rättsliga utformning (Spooner, 2007).

3.2 Kvalitativa egenskaper

I IFRS föreställningsram finns ett antal kvalitativa egenskaper. Dessa egenskaper ska underlätta informationsbehovet för användarna. De fyra viktigaste kvalitativa egenskaperna är begriplighet, relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet (IASB Föreställningsram p. 24, 2001). De egenskaper som är mest relevanta för finansiella instrument är relevans och tillförlitlighet (Marton et al., 2010).

3.2.1 Relevans

För att informationen ska ha något värde för användarna ska informationen vara relevant som t.ex. beslutunderlag. Detta betyder att det ska kunna påverka användarnas beslut genom att underlätta bedömning av inträffade, aktuella och framtida händelser (IASB föreställningsram p. 26, 2001). För att redovisningen ska räknas som relevant ska den vara prognosrelevans eller återföringsrelevans. Prognosrelevans innebär att måtten speglar företagets framtidsutsikter och återföringsrelevans innebär att man ger återföring på tidigare prognoser eller beslut. Exempel på prognosrelevans är när redovisnings data används som underlag av investerare på aktiemarknaden för underlag vid köp- och säljbeslut. Det problematiska med prognosrelevans är vilka samband man ska anta mellan historiska och framtida händelser. Ytterligare aspekter på relevans är begreppet för minimikrav på relevans, vilka är begriplighet och aktualitet. Med begriplighet menas att läsaren förstår innebörden av informationen och aktualiteten innebär att externa rapporter inte bör ges ut allt för långt efter redovisningsperiodens slut om det ska få någon effekt på användarnas beslut (Smith, 2006).

3.2.2 Tillförlitlighet

För att informationen ska kunna användas ska den vara tillförlitlig (IASB Föreställningsram p.31, 2001). Vilket den är om den inte innehåller väsentliga felaktigheter eller är vinklad. Tillförlitlighet handlar om redovisningens förmåga att ge en bild av den ekonomiska

verkligheten i företaget genom att på ett korrekt sätt återge transaktioner på det sätt som kan förväntas (Smith, 2006; IASB Föreställningsram p.33, 2001). Tillförlitlighet kan delas in i begreppen verifierbarhet och validitet. Verifierbarhet är att man ska kunna verifiera sanningshalten av ett mått med någon form av bevis för ekonomiska transaktioner. Dessa mått som används inom redovisning kan vara påverkade av subjektiva bedömningar (Smith, 2006). Exempel på detta är värdering av finansiella instrument på nivå 2 och 3 (Rundfelt, 2012). För att inkludera typen av delvis subjektiva bedömningar har kriteriet för verifierbarhet getts en vidare innebörd. Om olika bedömare kommer fram till samma bedömning har den en hög grad av verifierbarhet. Validitet innebär att det finns ett samband mellan språk och verklighet, d.v.s. att redovisningen kan avge en korrekt bild av företaget. Även validitet har egenskaper som betraktas som minimikrav, dessa är neutralitet, ”innebörd och form”, fullständighet och väsentlighet (Smith, 2006).

3.2.3 Avvägning mellan relevans och tillförlitlighet

Det finns flera aspekter på avvägningen mellan relevans och tillförlitlighet. En av dessa är tidsaspekten, vilket innebär att man måste väga nyttan av att få ut informationen snabbt mot nyttan av att informationen ska vara tillförlitlig (IASB Föreställningsram p.43, 2001). En annan aspekt är avvägning mellan nytta och kostnad som innebär att kostnaden för att få fram informationen inte får överstiga nyttan av informationen (IASB Föreställningsram p.44, 2001). Värdering till verkligt värde är mest relevant utifrån ett användarperspektiv, då det visar verkliga ekonomiska händelser i företaget. Dock måste verkligt värde balanseras mot tillförlitligheten i siffrorna. Finansiella instrument värderas till verkligt värde eftersom det går att kombinera relevans och tillförlitlighet vilket är lättare med finansiella instrument än andra typer av tillgångar och skulder. De flesta finansiella instrument har tillgängliga marknadspriser eftersom de handlas på en aktiv marknad. Företagen själva hanterar oftast de finansiella instrumenten till verkligt värde internt för genom detta kan företagen hantera sina egna finansiella risker. Därför är det relevant för läsare av årsredovisningen att få upplysningar om dess verkliga värde (Marton et. al., 2010).

3.3 Regler för värdering

Det finns två metoder för att värdera finansiella tillgångar och skulder. Den första metoden är att använda upplupen anskaffningsvärde som används till kundefordringar och lånefordringar respektive investeringar som hålls till förfall. Den andra metoden är att värdera till verkligt värde. Huvudregeln är att finansiella instrument ska värderas till verkligt värde. Detta innebär att det verkliga priset är det en tillgång eller skuld skulle kunna överlåtas till mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs. Upplupen anskaffningsvärde innebär att en finansiell tillgång eller finansiell skuld värderas till anskaffningsvärde efter avdrag för återbetalningar och efter avdrag eller tillägg för periodiseringar av över/-underkurs beräknas genom användning av effektivräntemetoden samt efter avdrag för eventuellt nedskrivning. Effektivräntemetoden används vid beräkningar av periodiseringar baserat på finansiella tillgångar och skulders effektiva ränta (Holmqvist-Larsson et al., 2009).

3.4 Värderingshierarkin

Aktiv marknad (Nivå 1)

Utmärkande för finansiella instrument är att flera av dessa går att handla med på en aktiv marknad. En aktiv marknad karakteriseras av att det finns noterade priser tillgängliga på en börs där handel sker på marknadsmässiga villkor.

Ingen aktiv marknad: värderingsteknik (Nivå 2)

Om det saknas aktiv marknad används olika värderingsprinciper för att fastställa det verkliga värdet. Detta kan bl.a. göras genom att titta på liknande nyligen genomförda transaktioner, verkligt värde för ett liknande instrument, analys av diskonterade kassaflöden eller option värderingsmodeller.

Dessa värderingsmodeller bygger på att företagen i så stor omfattning som möjligt använder sig av marknadsuppgifter och i en mindre utsträckning används rent företagsspecifika uppgifter. När värderingsmetoderna tillämpas är det centralt att företagen beaktar olika faktorer som marknadsaktörer skulle beakta när ett pris fastställs samt att vald värderingsmetod är allmänt accepterad för prissättning av aktuella finansiella instrument.

Ingen aktiv marknad: egetkapitalinstrument (Nivå 3)

Egetkapitalinstrument som inte har ett noterat marknadspris kan beräkna dess verkliga värde ifall priset som har beräknats inte svänger allt för kraftigt inom ett intervall av rimliga värden. Intervallets uppskattning skall kunna bedömas på ett rimligt sätt.

Det finns flera olika värderingsmetoder för att beräkna värdet på instrumentet beroende på vilken period i investeringen man befinner sig i. Exempel på värderingsmetoder är, Price of recent investment, Earnings multiple, Net asset, Discounted cashflows och Industry valuation benchmarks (Holmqvist-Larsson et al., 2009).

3.5 Verkligt värde utifrån analytikens perspektiv

Lilliedahl (2012) beskriver i en debattartikel i balans, verkligt värde utifrån ett investerarperspektiv. Att analysera ett bolag och dess aktier innebär att teoretiskt prognostisera framtida utdelningar från företaget. I praktiken är det komplicerat att arbeta med utdelningar därför är det enklast att arbeta med kassaflöden eftersom de kan användas till att betala utgifter. Vidare diskuterar han hur bedömning ska ske när det gäller verkligt värde och andra icke kassaflödespåverkande poster. Resultatpåverkande poster är enligt Lilliedahl (2012) av mindre betydelse än de transaktioner som kommer från t ex en försäljning. När dessa olika transaktioner blandas i resultaträkningen ges ett intryck att de är lika mycket värda vilket de inte är enligt Lilliedahl (2012). Fast det betyder inte att de icke kassaflödes påverkade poster är oviktiga, då dessa påverkar analytikernas syn på bolaget, han menar att de "skymmer sikten".

Lilliedahl menar att det är långsiktiga ohållbart att samtidigt kunna erhålla kassaflöden från tillgångar och dessutom tillgodoräkna sig värdeförändringarna eftersom de enda sätten

företaget kan realisera värdeförändringar till kassaflöden är genom att sälja tillgången men detta leder dock till att de löpande kassaflödena från tillgången förvinner. Därför förespråkar Liliedahl (2012) en ”transaktionbaserad resultaträkning” och en ”verklig värde baserad balansräkning”. Analytiker föredrar investeringar som ger en jämn stabil resultatutveckling som i sin tur ger en jämn och stabil kursutveckling. Till en följd av IFRS frihetsgrader tenderar ”dåliga” bolag att övervärdera sina tillgångar och ”bra” bolag undervärderar sina tillgångar. Detta resulterar i att revisorer har svårt att ifrågasätta bolagens bedömningar gällande verkligt värde.

Liliedahl (2012) anser att resultaten som bolagen redovisar används utan att ifrågasättas i så stor grad då resultaträkningen är ett viktigt underlag vid bedömning av investeringar. Då han anser att IFRS ger en låg tillförlitlighet i vissa värderingsfrågor så ”bombarderar” IFRS istället läsaren med upplysningskrav inom dessa områden. Det vill säga lämnas ansvaret över när det gäller värderingen till läsaren och isåfall borde det hanteras utanför resultaträkningen.

3.6 Basel reglerna

Basel II är en internationell standard som reglerar banker och handlar om hur mycket kapital banker behöver lägga undan för att skydda sig mot de finansiella och operativa risker som banker ställs mot (ENISA, 2005).

Efter den finansiella krisen har man märkt av att regelverket enligt Basel II inte har fångat upp bankernas risker i tillräcklig omfattning. Därför har Baselkommittén tagit fram ett nytt regelverk för banker, Basel III. Syftet med regelverket är att förbättra bankers möjligheter att stå emot förluster och genom detta minska sannolikheten för finansiella kriser. Enligt de nya reglerna måste bankerna ha mer kapital av bättre kvalitet, detta görs genom 3 steg: för det första höjs kapitalkravet jämfört med Basel II, nästa förändring är att reglerna för vad som får räknas in i kapitalet skärps, exempel på detta är latent skatteskulder, goodwill och hybrider som inte får tas med i lika stor grad som tidigare. Det sista är att reglerna för beräkning av riskvägda tillgångar skärps. Dessutom ställs bankerna inför helt nya krav på likviditet (RB, 2011).

Enligt det nya regelverket måste bankerna hålla 7 % i kärnprimärkapitalet. (RB, 2011) ”Kärnprimärkapitalet består av eget kapital och upparbetade vinster och är således det kapital som är lättast att få loss i kristider”(Schéele, 2011). Ifall bankerna inte klarar av kapitalkravet så begränsas deras möjligheter att lämna aktieutdelningar. Även ett bruttosoliditetskrav ställs på bankerna där det krävs att bankerna ska ha ett primärkapital som överstiger 3 procent av summan på bankens tillgångar och åtaganden som de har utanför balansräkningen. Basel III reglerna fasas in från 1 januari 2013, och vissa delar börjar inte gälla förrän 2019 (RB, 2011).

Gabriel Urwitz (2009) skriver i en artikel på DN om behovet av ett nytt finansiellt system efter den finansiella krisen. Enligt Urwitz har många banker en balansomslutning på 30-40 gånger sitt egna kapital, vilket han tycker är orimligt högt. Stora industriföretag har normalt en skuldsättningsgrad på 1-4 gånger det egna kapitalet. Urwitz tycker att banker kan ha en större skuldsättning än industriföretag men inte 30-50 gånger. Idag styrs bankerna av Baselreglerna som de flesta länder har kommit överens om och kapitaltäckningsregeln ligger

idag på 4-5% men Urwitz menar att det visserligen inte går att bestämma med vetenskaplig grund hur mycket som behövs, men sannolikt måste kraven höjas till 8-10 %.

3.7 Redovisningsval

Enligt Fieldz et al. (2001) är redovisningsval alla beslut som syftar till att påverka resultatet i redovisningssystemet i en viss riktning, inte bara för finansiella rapporter utan även för deklARATIONER och registreringsansökningar. Företagsledares intentioner är en viktig del i definitionen framförallt när det kommer till motivationen bakom besluten, är det för att påverka utkomsten av redovisningen eller på grund av andra motiv som besluten fattas? Till exempel kan företagsledare som har samma motiv som företagets ägare använda redovisningsval för att dölja privat information från investerare. Ett annat motiv kan vara att utnyttja redovisningsval till att blåsa upp resultatet för att höja bonusen (Fieldz et al., 2001).

Ett annat begrepp för redovisningsval som Nilsson (2003) använder är earnings management. Det finns flera definitioner på vad earnings management innebär, en av dessa som Nilsson nämner kommer från en artikel av Healy o Wahlen: "Earnings management inträffar när företagsledning i den externa redovisningen gör en bedömning med avsikten att ge dem vissa vinster, som inte speglar företagets underliggande ekonomiska prestation och som påverkar intressenternas bedömning av företaget och leder till ett för intressenterna ogynnsamt handlande". Nilsson (2003) anser att de senaste årens redovisningsskandaler delvis beror på att företagsledningar justerar redovisningen för att visa upp en mer positiv bild av företaget. En bred förekomst av earnings management grundar sig i föreställningen i att det finns ett kapitalmarknadsincitament att justera redovisat resultat, detta på grund av att företaget tvingas redovisa stabil tillväxt för att nå upp till analytikernas förväntningar (Nilsson, 2003).

Ett annat incitament som banker kan ha till att vilja förbättra resultatet med hjälp utav redovisningen går under benämningen lag och regleringsincitament. Ett exempel på detta är att banker vill undvika att visa för stora vinster för att undvika kostnader för brott mot kapitaltäckningsreglerna. Nilsson (2003) skriver att flera studier har påvisat att banker som är nära att bryta mot kapitaltäckningsreglerna använder sig av earnings management i högre utsträckning än andra banker. En annan anledning är att banker inte vill visa för stora vinster för att undvika att hamna i utredningar om kartellbildning (Nilsson 2003).

För att sammanfatta vilka incitament som finns så är det alltså kapitalmarknadsincitament där viljan är att visa bra resultat för analytiker. Avtalsincitament där bonus för företagsledningen är målet samt lag och regleringsincitament där företaget vill undvika uppmärksamhet från myndigheter (Nilsson 2003).

3.8 Debatt

Den senaste finanskrisen har satt redovisning till verkligt värde på agendan och lett till en stor debatt mellan bland annat USAs kongress, europeiska kommissionen och mellan banker och

redovisningsreglerare runt om i världen. De som kritiserar redovisning till verkligt värde menar ofta att detta förvärrade de finansiella kriserna. Medan förespråkarna för verkligt värde menar att det bara såg ut som att det påverkade krisen. Laux och Leuz (2009) kommer fram till följande fyra slutsatser. I den första slutsatsen kommer de fram till att mycket av kontroverserna med verkligt värde handlar om olika syn på syften och mål med verkligt värde redovisning. Laux och Leuz menar att detta leder till att de kvalitativa egenskaperna relevans och tillförlitlighet krockar vilket har debatterats i årtionden. Andra slutsatsen kommer fram till att under finansiella kriser ökar oron vilket leder till att marknadspriset på tillgångar sjunker. Under dessa tider har chefer och investerare en mer kortsiktig syn på marknaden. Den tredje punkten som Laux och Leuz tar upp säger att det kan finnas ett praktiskt problem vid genomförandet i praxis då redovisningsreglerna samverkar med andra delar av standarder och det kan ge oavsiktliga konsekvenser. Till exempel kan företagsledares rädslor för rättstvister göra att de inte avviker från marknadspriset även fast det är lämpligt. Dessutom måste man ta med i beaktande att om företagsledare får större flexibilitet att hantera problemen hos verkligt värde när det är kristid är det risk att de använder den möjligheten till att manipulera med siffrorna på ett icke önskvärt sätt. I sista slutsatsen argumenterar de att gå tillbaka till användning av anskaffningsvärde inte är lösningen. Användning av anskaffningsvärde är också problematisk. Till exempel kan anskaffningsvärde leda till att det förvärras under kriser eftersom den inte ger några indikationer på att läget försämras (Laux & Leuz, 2009).

Genomförandet av International Financial Reporting Standard (IFRS) särskilt i Europeiska Unionen har lett till en mer verkligt värdebaserad standard. Och IASB går mot en fullständig verkligt värde baserad redovisning. En allmän uppfattning är att IFRS kräver att alla tillgångar och skulder ska värderas till verkligt värde och värdeförändringar i värderingen ska leda till att det ska tas upp som en vinst eller förlust i resultaträkningen. Med andra ord realiserade eller orealiserade värdeförändring kan användas för att påverka resultatet (Cairns, 2012).

3.9 Skillnader mellan stora och små banker

Enligt Khurana & Kim (2003) har stora banker mer resurser som exempelvis mer sofistikerade informationssystem för att göra en mer tillförlitlig beräkning än små banker. Därför är det mer troligt att större bankers värderingar innehåller färre mätfel. Vissa finansiella instrument kräver ofta mer antaganden än andra för att kunna beräknas till verkligt värde. Då många mindre banker inte har kunskapen eller resurserna ökar risken för felvärdering.

4 Resultat och analys

I detta avsnitt presenterar vi resultatet uppdelat på tre delar. I den första delen redovisas hela urvalet. I del två visas resultatet uppdelat efter bankernas storlek och i det sista avsnittet presenteras skillnader mellan banker i olika länder. Resultatet visas upp i tabellform och i diagram med en förklarande text och analys.

4.1 Resultat för alla banker

Andel av tillgångar	Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011
Medelvärde	3,83%	4,17%	7,03%
Median	0,73%	1,18%	1,24%
Standardavvikelse	0,097%	0,113%	0,199%
Antal banker	58	65	69

Tabell 4.1.1 Tabellen visar nordiska bankers andelar av nivå 3 instrument.

Sedan IFRS 7 infördes vilket ställer krav på att företagen måste lämna upplysningar på sitt innehav av finansiella instrument visar tabell 4.1.1 på en ökning av finansiella instrument som är värderade till nivå 3.

Tabell 4.1.1 visar en stor skillnad mellan medelvärde och medianen för både nivå 3 i förhållande till de totala tillgångarna och eget kapital för alla åren, detta innebär att det finns en positiv snedfördelning i medianen. Detta beror på att det finns fler banker med relativt små andelar av nivå 3 tillgångar. De få bankerna som har väldigt stora andelar drar upp medelvärdet. När avståndet mellan medelvärdet och medianen ökar så försvagas medelvärdet som beskrivande mått i jämförelse med medianen vars betydelse ökar.

I tabell 4.1.1 kan vi utläsa att andelen nivå 3 i förhållande till totala tillgångar har ökat från 2009 till 2011 med nästan en fördubbling. Den största förändringen sker mellan åren 2010 och 2011 då medelvärdet ökat med ungefär 2,9 procentenheter. Hälften av observationerna ligger under 1,24 % nivå 3 tillgångar som andel av totalt kapital under det sista året i mätningen. Spridning kring medelvärdet har ökat de senaste tre åren vilket betyder att de banker som har stora innehav av nivå 3 instrument har ökat sina innehav och de mindre bankerna har minskat sina innehav. Det som inte syns i tabellen är att under 2010 och 2011 är det fyra banker som inte har några finansiella instrument, under år 2009 var motsvarande siffra sex stycken.

Tabellen visar att bankerna har väldigt stora innehav av finansiella nivåer 3 instrument i förhållande till dess egna kapital. Det som är viktigt att påpeka är att det finns några extremvärden som drar upp medelvärdet. Dessa är Eksportfinans ASA som ligger över 20 gånger sitt egna kapital de två sista åren, AB Svensk Exportkredit och Kommune Kredit som ligger omkring 10 gånger sitt egna kapital. Majoritet av bankerna ligger omkring en andel på 10 %. Därför anser vi medianen ger en mer rättvise bild på nordiska bankerna nivå 3 instrument i förhållande till egna kapitalet.

Av de banker som finns med i 2011 års undersökning saknas fyra banker 2010 och ytterligare sex banker 2009. 85 % av urvalet finns kvar från det sista till det första året vilket är en så stor andel att undersökningen inte tappar i trovärdighet.

Vi ser stora ökningarna i medelvärde på bankernas innehav av finansiella instrument som är värderade till nivå 3 i förhållande till bankernas totala tillgångar. Även medianen visar en ökning vilket tyder på att det bara är ett fåtal banker som ökar i en större utsträckning än andra. Ökningarna kan dels bero på flera orsaker. Antingen så köper banker mer finansiella tillgångar som är värderade till nivå 3 eller så beror det på värdeförändringar på instrumenten. Eftersom vi bara tittar på andelar och inte absoluta tal så påverkas andelen även av om banken köper in andra tillgångar som inte är finansiella instrument och därmed förändras även andelen. Enligt Nilsson (2003) så justerar företagen sin redovisning för att visa upp en mer positiv bild av företagen. Då det inte finns någon specifik värderingsmodell för att värdera finansiella instrument till nivå 3 kan företagen använda sig av detta för att påverka det redovisade resultatet. Genom att värdera upp finansiella instrumenten så kan företagsledningen förbättra resultatet. Det finns flera incitament för ledningen att påverka. Dels för att nå upp till analytikernas förväntningar och dels för att höja bonusen hos cheferna och slutligen för att hamna inom lag och regleringsincitament som till exempel kapitaltäckningsreglerna.

I HQ var det ett problem att bankerna gjorde stora utdelningar varje år eftersom det minskade möjligheten att klara av att täcka förlusterna vid en omvärdering av de finansiella instrumenten (Neurath, 2012). Det vill säga att andelen finansiella tillgångar i förhållande till det egna kapitalet blev större. Det ökar även mellan åren i denna undersökning, men medianen ligger kring 12 % vilket bör vara tillräckligt stor för att klara av att täcka en eventuell nedskrivning av värdet på finansiella tillgångarna. Dock så finns det några företag som ligger väldigt högt i andel av eget kapital som kan få problem vid nedskrivningar av värdet.

Samtidigt är det intressant att fundera på hur de nya Basel III reglerna kommer påverka nivåerna i framtiden då bankerna ställs inför hårdare krav då kapitalet ska bestå av bättre kvalitet genom att bl.a. reglerna för beräkning av riskvägda tillgångar skärps (RB, 2011). Eftersom reglerna för bankernas egna kapital skärps så måste banker öka sitt egna kapital då minskar andelen finansiella instrument i förhållande till det egna kapitalet.

Enligt Laux & Leuz (2009) sjunker finansiella instrument i värde under kriser eftersom chefer och investerare har en mer kortsiktig syn på marknaden. Detta kan vara en anledning till att man hade lägre andelar under 2009 då världen befann sig i finanskris. När sedan krisen avtog blev effekten att andelen finansiella instrument har ökat.

	2009	2010	2011
Korrelation mellan soliditet och andel av tillgångar	-0,11586	-0,07551	0,208436
Korrelation mellan storlek och andel av tillgångar	0,018066	-0,01375	-0,06688

Tabell 4.1.2 Tabell för korrelation.

Tabellen visar att det finns en svag korrelation mellan soliditeten och andel av tillgångar för år 2011. Värdet 0,2 säger att ifall soliditeten ökar med en enhet så ökar andel tillgångar med 0,2. Ifall det egna kapitalet ökar samtidigt som andel nivå 3 ökar i förhållande till totala tillgångar så tyder detta på att den största förändringen kommer från värdeförändringar och inte att banker köper mer finansiella instrument. Detta då ökningen i andelen leder till ökat soliditet. Och om man bortser från att skulderna har sjunkit eller att någon nyemission har skett så måste ökningen i egna kapitalet ha skett genom att man har värderat upp sina finansiella instrument vilket i sin tur påverkar resultatet och egna kapitalet.

För 2009 ser vi ett svagt negativt samband. För korrelationen mellan storlek och andel av tillgångarna ser vi inget samband då värdena är nära noll.

4.2 Resultat av banker uppdelat efter land

	Andel av totala tillgångar			Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Norge						
Medelvärde	4,28%	5,00%	9,47%	125,45%	142,32%	102,04%
Median	1,19%	1,39%	1,40%	16,59%	16,99%	20,41%
Standardavvikelse	0,109%	0,133%	0,274%	4,517%	5,607%	2,874%
Antal banker	25	27	29	25	27	29

Tabell 4.2.1 Tabellen visar norska bankers andelar av nivå 3 instrument.

Norska bankers andel av nivå 3 instrument som del av totala tillgångar ökar mellan 2009 och 2011 om man ser till både medelvärdet och medianen. Medelvärdet nästan fördubblas mellan 2010 och 2011 men medianen ökar bara marginellt. Det tyder på att det är de banker som redan har stora tillgångar av nivå 3 som skaffar sig ännu mera. Det kan man även se genom att spridningsmättet: standardavvikelse mer än fördubblas.

Som andel av det egna kapitalet ökar nivå 3 instrumenten först från 2009 till 2010 för att sedan minska kraftigt till 2011. Medianen däremot ökar år för år. Standardavvikelsen följer samma mönster som medelvärdet med att den ökar från 2009 till 2010 för att sedan minska

kraftigt till 2011. Under det senaste året så ligger hälften av bankerna under 1,40 % av deras totala tillgångar.

Sverige	Andel av totala tillgångar			Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Medelvärde	4,44%	5,46%	4,64%	116,55%	124,26%	89,96%
Median	0,04%	0,07%	0,03%	1,32%	1,55%	1,03%
Standardavvikelse	0,118%	0,143%	0,124%	3,244%	3,875%	2,779%
Antal banker	12	13	13	12	13	13

Tabell 4.2.2 Tabellen visar svenska bankers andelar nivå 3 instrument.

De svenska bankerna har inte så stor skillnad mellan åren, enbart en svag topp under 2010 enligt alla tre måtten när det gäller andel av totala tillgångar. För eget kapital följer måtten samma mönster som för andelarna av totala tillgångar men skillnaderna framförallt mellan 2010 och 2011 är större.

Finland	Andel av totala tillgångar			Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Medelvärde	1,52%	1,88%	6,07%	11,62%	14,29%	12,62%
Median	1,29%	1,08%	1,40%	9,72%	11,24%	11,56%
Standardavvikelse	0,013%	0,019%	0,109%	0,131%	0,199%	0,156%
Antal banker	7	7	7	7	7	7

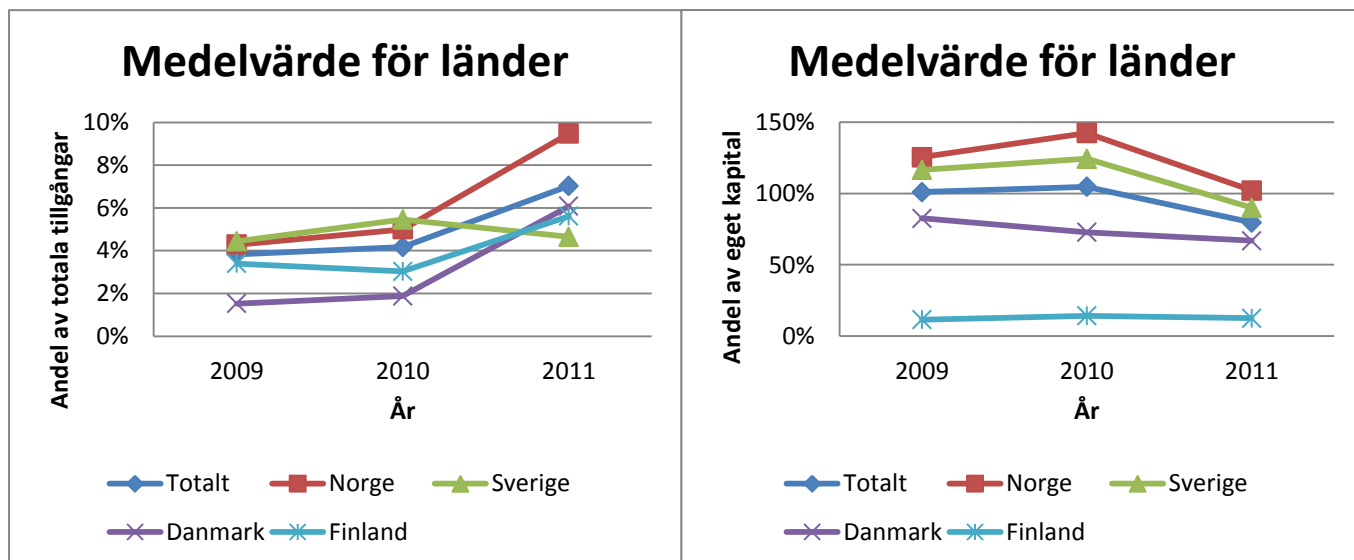
Tabell 4.2.3 Tabellen visar finländska bankers andelar av nivå 3 instrument.

De finländska bankernas medelvärde ökade rejält mellan 2010 och 2011, över 4 procentenheter. Även standardavvikelsen gjorde en stor ökning från 0,02 till 0,11. Som andel av eget kapital var medelvärdet högst 2010 till skillnad från medianen som ökade varje år.

Danmark	Andel av totala tillgångar			Andel av eget Kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Medelvärde	3,40%	3,03%	5,61%	82,53%	72,85%	66,82%
Median	0,65%	0,77%	1,69%	11,06%	11,80%	18,54%
Standardavvikelse	0,074%	0,063%	0,113%	2,427%	2,244%	1,892%
Antal banker	15	17	19	15	17	19

Tabell 4.2.4 Tabellen visar danska bankers andelar av nivå 3 instrument.

Bland danska banker minskade medelvärdet mellan 2009 och 2010 för att sedan göra en stor ökning till 2011. Medianen ökade lite första året för att sedan mer än fördubblas till sista året. Medelvärdet för andelen av eget kapital minskade varje år medan medianen och standardavvikelsen går i motsatt riktning.

Figur 4.2.1 Figur över andel totala tillgångar för länder. Figur 4.2.2 Figur över andel eget kapital för länder.

Det man kan utläsa från figur 4.2.1 är att norska banker har större andel än övriga Nordiska länder. Finland är det landet där bankerna tenderar att följa genomsnittet i störst utsträckning av dessa länder. Sverige är det enda landet som har en minskad andel mellan 2010 och 2011. Under 2009-2010 har danska banker en lägre andel nivå 3 instrument men det sista året ökar de kraftigt och ligger på en liknande nivå som finländska och svenska banker.

I figur 4.2.2 kan vi se att nästan alla länder har en minskande andel som helhet under denna treårs period. Norska banker har störst andel finansiella instrument värderade till nivå 3 följt av svenska banker. Finland har en låg andel jämfört med övriga nordiska länder.

Vi ser två stora trender bland länderna. Det första är att majoriteten av länderna ökar sina andelar till förhållande av totala tillgångar men samtidigt minskar andelen i förhållande till det egna kapitalet. Detta tyder på att bankerna har ökat sitt egna kapital och på så vis även soliditeten. Genom högre eget kapital minskar bankernas känslighet för felvärderingar.

I Norge och Danmark består bankmarknaden av en stor andel små banker i jämförelse med Sverige och Finland där banksektorn är mer koncentrerad till ett fåtal aktörer. Vilket kan förklara varför norska banker har en högre andel än övriga länder. Enligt den data vi har så har vissa av dessa banker väldigt stora andelar av finansiella instrument.

4.3 Resultat uppdelat efter storlek

Stora banker	Andel av tillgångar			Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Medelvärde	2,67%	1,62%	1,25%	53,44%	31,98%	26,44%
Median	0,65%	0,77%	0,42%	19,98%	23,53%	8,99%
Standardavvikelse	0,032%	0,022%	0,018%	0,606%	0,371%	0,323%
Antal banker	7	7	7	7	7	7

Tabell 4.3.1 Tabellen visar stora bankers andelar av nivå 3 instrument.

För de största bankerna i Norden ser man en minskning av andel finansiella instrument i förhållande till bankernas totala tillgångar. De största bankerna har en mindre andel nivå 3 instrument än medelstora och små banker. Hälften av de stora bankerna har en nivå 3 andel som är mindre än 0,42 % av deras totala tillgångar under det senaste året. Nivå 3 instrumentens andel av det egna kapitalet har minskat kraftigt de tre senaste åren och nästan hälften av bankerna har en andel av det egna kapitalet som understiger 9 %. Spridningen minskar både för andelen av totala tillgångar och eget kapital under de tre åren, vilket tyder på att de stora bankerna går mot mer liknande andelar.

Medelstora banker	Andel av tillgångar			Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Medelvärde	8,68%	10,48%	9,10%	290,75%	349,71%	155,18%
Median	0,48%	0,67%	0,50%	8,27%	8,59%	9,41%
Standardavvikelse	0,171%	0,211%	0,18%	6,347%	7,945%	3,182%
Antal banker	16	16	16	16	16	16

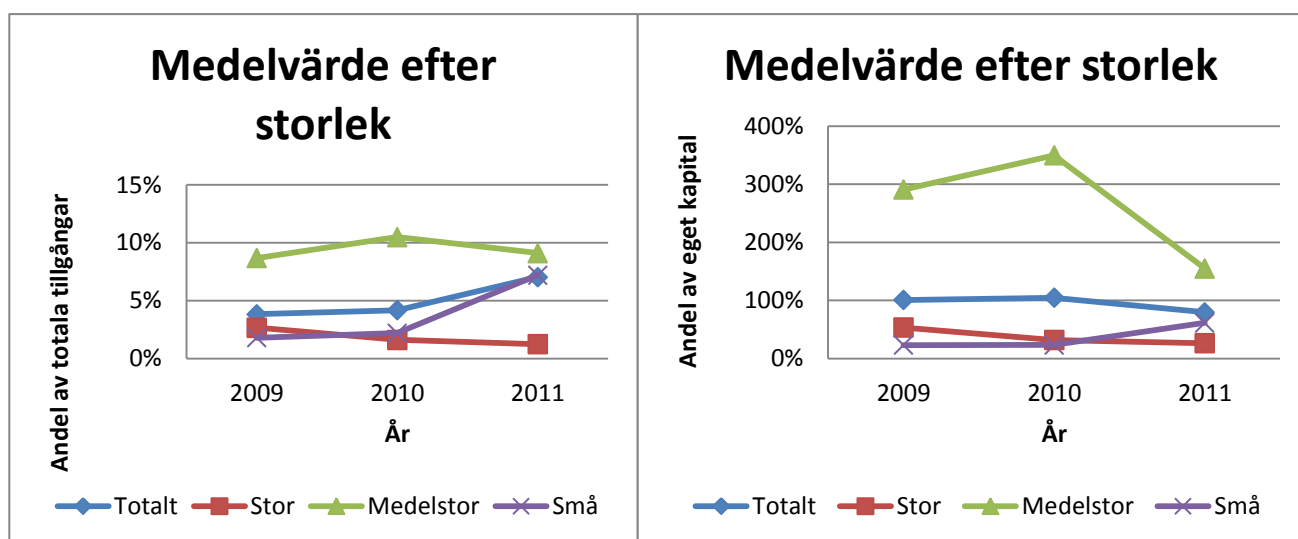
Tabell 4.3.2 Tabellen visar medelstora bankers andelar av nivå 3 instrument.

Medelstora banker har ett likande median som de största bankerna. Det som inte går att utläsa genom tabellen är att det är några enstaka banker med väldigt stora innehav av nivå 3 instrument som drar upp medelvärdet vilket är missvisande då majoritet av de medelstora bankerna ligger under 1 % av deras totala tillgångar. Detta leder till att medelvärdet för bankernas nivå 3 instrument som andel av totala tillgångar blir väldigt stort vilket inte representerar majoriteten av bankerna. Detta gäller också för dess andel av eget kapital där vi anser att medianen ger en mer rättvisande bild.

Småbanker	Andel av tillgångar			Andel av eget kapital		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Medelvärde	1,79%	2,19%	7,19%	23,01%	23,39%	61,45%
Median	1,10%	1,22%	1,48%	9,43%	10,26%	17,19%
Standardavvikelse	0,023%	0,026%	0,217%	0,36%	0,315%	2,275%
Antal banker	35	44	46	35	44	46

Tabell 4.3.3 Tabellen visar små bankers andelar av nivå 3 instrument.

För de minsta bankerna ser man en stor ökning av nivå 3 instrument. Både medelvärdet och medianen har ökat de senaste åren. De största förändringar sker mellan åren 2010 och 2011 då medelvärdet nästan ökar trefaldigt. Även standardavvikelsen ökar kraftigt under det sista året vilket betyder att skillnaden mellan bankernas nivåer ökar.

Figur 4.2.3 Figur över andel totala tillgångar efter storlek. Figur 4.2.3 Figur över andel eget kapital efter storlek.

Som andel av totala tillgångar ser vi att de medelstora bankerna ligger högst även om skillnaden till det totala och till små minskade 2011. 2009 och 2010 hade små banker och stora banker ungefär lika stor andel men 2011 utvecklades de åt olika håll, små banker ökade sin andel nivå 3 tillgångar det året.

Att medelstora och små banker har större andel nivå 3 kan enligt Khurana & Kim (2003) förklaras med att stora banker värderingar är mer tillförlitliga. Dagen finansiella instrument kräver ofta simuleringar och komplexa beräkningar för att värderas. Eftersom mindre bankerna oftast inte varken har resurserna eller kunskapen skapar detta ett problem för dem. Därför förvånar det oss att de medelstora och små bankerna har så stora andelar. Då det vore mer förväntat att dessa banker har mindre andelar då man inte kan beräkna dem på ett tillförlitligt sätt vilket borde leda till att man avstår att köpa.

Som figurerna visar har större banker en jämnare nivå och det förekommer inte några större förändringar vilket stöds av Khurana & Kims (2003) påstående att stora banker har mer kompetens för att göra tillförlitliga värderingar och minskar risken för omvärderingar som skapar större variationer. En annan viktig aspekt är att stora banker har fler intressenter i form av analytiker och investerare då de flesta av dessa banker är noterade och är oftast hårdare granskade vilket ställer högre krav på dem. Och det minskar också deras handlingsutrymme. Liliehdahl (2012) påstår att dåliga företag tenderar att övervärdera sina tillgångar och bra företag tenderar att undervärdera dem. Då företag borde behöva vara bra för att bli stora kan man anta att de har undervärderat sina finansiella tillgångar och små bolag har övervärderat dem. Det kan vara en anledning till att grafen ser ut på detta viset.

5 Slutsats

I detta avsnitt presenteras de slutsatser utifrån vår frågeställning som vi kommit fram till genom undersökningen. Avslutningsvis ges förslag på fortsatt forskning inom området.

Följande slutsats kan dras från vår frågeställning:

- Hur stor andel av bankers tillgångar klassificeras som finansiella instrument av nivå 3 i nordiska banker och hur har andelen utvecklats sedan införandet av IFRS 7?

Vi ser en ökning i finansiella instrument värderade till nivå 3 under de tre senaste åren. Majoriteten av bankerna har en andel av 1-2 % av deras totala tillgångar vilket får anses vara en hanterbar nivå ifall instrumentets värdering inte skulle stämma överens. Det finns ett fåtal banker som har väldigt höga nivåer av finansiella instrument värderade till nivå 3 vilket höjer upp snittet i medelvärdet i undersökningen. Därför finns det en väldigt stort spridning mellan majoriteten av bankerna som har en liten del nivå 3 och de få banker som har en stor del. Med de nya Basel III reglerna kommer det ställas högre krav på bankerna vilket vi tror kommer leda till att de banker med mycket stor andel nivå 3 kommer sänka sina nivåer då det ställs högre krav på bankernas egna kapital. Detta kommer även minska risker för incidenter som i fallet med HQ.

Då det finns en viss frihet i hur finansiella instrument får värderas är det möjligt för banker att använda sig av earnings management för att förbättra resultatet. Detta skulle kunna vara en anledning till att nivå 3 tillgångarna ökar. Det finns tre anledningar till att företag skulle vilja höja upp resultaten. Dels för att nå upp till analytikers förväntningar och dels för att höja bonusen hos cheferna. Slutligen för att hamna inom lag och reglerings begränsningar.

Vi ser också skillnader nivå 3 beroende på land och storlek. Norska banker tenderar till att ha större andelar än övriga nordiska länder. Medelstora och små banker är de som har störst andel medan de största banker i snitt ligger under 1 % av deras totala tillgångar.

5.1 Förslag till fortsatt forskning

Till fortsatt forskning vore det intressant att titta på hur olika intressenter såsom analytiker eller revisorer ser på den informationen som vi har fått fram att andelen nivå 3 tillgångar ökar hos nordiska banker. Vidare har vi fått fram information som visar att norska banker har större andel nivå 3 innehav av totala tillgångar än övriga nordiska länder, därför skulle det vara intressant att göra en studie om varför det är så. Ytterligare ett förslag på anslutande forskning är att titta på om det är någon skillnad på börsnoterade bolags andelar jämfört med övriga bolag.

6 Referenslista

Almen, Jan & Bursell, Jacob (2010). Hq bank - total katastrof! *Svenska dagbladet*. 28 Augusti 2010. http://www.svd.se/nyheter/inrikes/hq-bank-total-katastrof_5211173.svd (Hämtad 2012-11-10)

Andréasson, Håkan (2012). Verkligt värde här för att stanna. *Balans* 6-7/2012

Backman, Jarl (1998). Rapporter och uppsatser. Lund: Studentlitteratur

Blankespoor, Elizabeth; Linsmeier, Thomas J.; Petroni, Kathy R. & Shakespeare, Catherine, (2012) Fair value accounting for financial instruments: does it improve the association between bank leverage and credit risk? (June 1, 2012). *Stanford Graduate School of Business Research Paper Series No 2107*.

Cairns, David (2012). The use of fair value in ifrs. I *the routledge companion to fair value and financial reporting*, Walton, Peter (red.). 9-23. New York: Routledge. E-bok.

ENISA (2005) European Network and information Security Agency, Basel 2
<http://www.enisa.europa.eu/activities/risk-management/current-risk/business-process-integration/governance/frameworks/basel-2> (Hämtad 2013-01-08)

Fields, Thomas D; Lys, Thomas Z & Vincent, Linda (2001). Empirical research on accounting choice, *Journal of Accounting and Economics*, Volume 31, Issues 1–3, September 2001, Pages 255-307

Gebhardt, Günther (2012), 'Financial instruments in non-financial firms: what do we know?', *Accounting & Business Research (Taylor & Francis)*, 42, 3, 267-289

Holmqvist-Larsson, Anna-Carin; Pilebjer-Bosson, Ing-Marie & Wideroth, Camilla (2009). *IAS 39: finansiella instrument : redovisning och värdering : en översikt*. 2. uppl. Stockholm: KPMG

IAS 32 – Finansiella instrument klassificering (2008)
<http://www.farkomplett.se.ezproxy.ub.gu.se/?docId=RTN67726> (Hämtad 2012-11-20)

IAS 39 – Finansiella instrument redovisning och värdering (2008)
<http://www.farkomplett.se.ezproxy.ub.gu.se/?docId=RTN67738> (Hämtad 2012-11-20)

IASB föreställningsram för utformning av finansiella rapporter (2001)
<http://www.farkomplett.se.ezproxy.ub.gu.se/?docId=RTN67616> (Hämtad 2012-11-20)

Khurana, Inder & Kim, Myung-Sun (2003). Relative value relevance of historical cost vs. fair value: Evidence from bank holding companies, *Journal of Accounting and Public Policy*, Volume 22, Issue 1, January–February 2003, Pages 19-42.

Laux, Christian.&Leuz, Christian. (2009). The crisis of fair-value accounting: making sense of the recent debate. *Accounting, Organizations and Society*, 34, 826-834.

Liliedahl, Nils (2012) Debatt: Svårvärderade poster bör lämnas utanför resultaträkningen. *Balans* 8-9 2012

Lööw, Anna (2010) Verkligt värde får en egen IFRS-standard 2010-05 www.pwc.se/sv/bank-kapital/publikationer/verkligt-varde-far-en-egen-ifrs-standard.jhtml Hämtad 2012-11-28

Marton, Jan; Lumsden, Marie; Lundqvist, Pernilla; Petterson, Anna Karin & Rimmel, Gunnar (2010). *IFRS - i teori och praktik. 2.*, [uppdaterade] uppl. Stockholm: Bonnier utbildning

Neurath, Carolina (2012). *Den stora bankhärvan: finansparet Hagströmer och Qvibergs uppgång och fall*. Pocketutg. Stockholm: Norstedt

Nilsson, Peter (2003). *Svenska bankers redovisningsval vid reservering för befarade kreditförluster: en studie vid införandet av nya redovisningsregler*. Lic.-avh. Linköping : Univ., 2003

Nordlund, Bo (2012). Fördjupning: externredovisning: värdering till verkligt värde - är det alltid att föredra? *Balans* nr 2 2012,

Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning. 4.*, [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

RB (2011) Riksbanken, Den nya bankregleringen – basel III 2011-09-30
<http://www.riksbank.se/sv/Finansiell-stabilitet/Aktuella-regleringsforandringar/Den-nya-bankregleringen-Basel-III/> (Hämtad 2013-01-08)

Rundfelt, Rolf (2011). FI alltför ytlig i sin hq kritik. *Balans* 11/2011

Rundfelt, Rolf (2012). Inblick: svårtolkad bestämmelse om dag-1 vinster *Balans* 1 2012.

Schéele, Patrik (2011), Basel III tillbaka till forntiden eller framtidens finansräddare
CFO world
<http://cfoworld.idg.se/2.13965/1.416060/basel-iii-tillbaka-till-forntiden-eller-framtidens-finansraddare> (Hämtad 2013-01-08)

Smith, Dag (2006). *Redovisningens språk. 3.*, rev. uppl. Lund: Studentlitteratur

Spooner, Andrew (2007). Fair value and financial instruments. I *The routledge companion to fair value and financial reporting*, Walton, Peter (red.). 370-384. New York: Routledge. E-bok från 2012.

Urwitz, Gabriel (2009). Del 2 - gabriel urwitz: "nödvändigt förändra reglerna för bankerna". *DN* 16 augusti 2009. <http://www.dn.se/debatt/del-2---gabriel-urwitz-nodvandigt-forandra-reglerna-for-bankerna> (Hämtad 2013-01-03)

7 Bilagor

7.1 Bilaga 1

Förteckning över vilket land varje bank kommer från samt vilken storlek vi har delat in dem i. 1 betyder stor bank, 2 medelstor och 3 betyder att banken har delats in som små.

Norge		Danmark		Sverige	
DnB ASA	1	Danske Bank A/S	1	Nordea Bank AB (publ)	1
Storebrand Group-Storebrand ASA	2	Nykredit Realkredit A/S	1	Svenska Handelsbanken	1
Eksportfinans ASA	2	Jyske Bank A/S (Group)	2	Skandinaviska Enskilda Banken AB	1
SpareBank 1 SR-Bank	2	BRF Kredit A/S	2	Swedbank AB	1
Sparebanken Vest	2	KommuneKredit	2	SBAB Bank AB	2
SpareBank 1 SMN	2	Sydbank A/S	2	AB Svensk Exportkredit-Swedish Export Credit Corporation	2
Sparebank 1 Nord-Norge	3	FIH Erhvervsbank A/S-Finance for Danish Industry A/S - FIH Group	2	Länsförsäkringar AB	2
Sparebanken More	3	Spar Nord Bank	3	Landshypotek AB	3
Sparebanken Hedmark	3	Finansiel Stabilitet A/S	3	Avanza Bank Holding AB	3
Sparebank 1 Gruppen	3	Alm. Brand A/S	3	Sparbanken Oeresund AB	3
Sparebanken Sor	3	Vestjysk Bank A/S	3	Nordnet AB	3
BNbank ASA	3	Saxo Bank A/S	3	Carnegie Investment Bank AB	3
Sparebanken Pluss	3	BankNordik P/F	3	FOREX Bank AB	3
Sparebanken Sogn og Fjordane	3	Danske Andelskassers Bank A/S	3		
Sparebanken Ost	3	Sparekassen Lolland	3		
Bank 1 Oslo Akershus AS	3	Sparekassen Faaborg A/S	3		
Sandnes Sparebank	3	DiBa Bank A/S	3		
Helgeland Sparebank	3	Svendborg Sparekassen A/S	3		
SpareBank1 Buskerud-Vestfold	3	Nordfyns Bank	3		
Sparebank 1 Ostfold Akershus	3				
LandKreditt	3	Island		Finland	
SpareBank 1 Ringerike Hadeland	3	MP Bank-MP Banki hf	3	Sampo Plc	2
Fana Sparebank	3			Municipality Finance Plc- Kuntarahoitus Oyj	2
Totens Sparebank	3			Aktia Plc	2
Sparebank 1 Nordvest	3			Alandsbanken Abp-Bank of Aland Plc	3
SpareBank 1 Notteroy - Tonsberg	3			Finnvera Plc	3
Nes Prestegjelds Sparebank	3			Evli Bank Plc	3
Hol Sparebank	3			Norvestia Oyj	3
ABG Sundal Collier Holding ASA	3				

7.2 Bilaga 2

Bortfall av banker

Bortfall

DNB Bank ASA
Nordea Bank Danmark Group-Nordea Bank Danmark A/S
Realkredit Danmark A/S
Stadshypotek AB
Swedbank Hypotek AB-Swedbank Mortgage AB
Nordea Bank Norge ASA
Sampo Bank Plc
Länsförsäkringar Bank AB (Publ)
Aktia Bank Plc
Handelsbanken Finans AB
Helsinki OP Bank Plc
Storebrand Bank ASA
Bankaktieselskabet Alm, Brand Bank
LandKreditt Bank AS
Aurskog Sparebank
EQ Plc
HQ AB
Arbetsmarkedets Tillaegspension-ATP
Pohjola Bank plc-Pohjola Pankki Oyj
Santander Consumer Bank AS
Sparebank 1 Nord-Norge
Sparebanken Sor
Nordfyns Bank
Vestjysk Bank A/S
Danske Andelskassers Bank A/S
Sparebank 1 Nordvest
MP Bank-MP Banki hf
Saxo Bank A/S
Sparbanken Oeresund AB
Sparebank 1 Ostfold Akershus
SpareBank 1 Ringerike Hadeland

Orsak

Dotterbolag till DnB ASA
Dotterbolag till Nordea
Dotterbolag till Nykredit Realkredit
Dotterbolag till Handelsbanken
Dotterbolag till Swedbank
Dotterbolag till Nordea
Dotterbolag till Sampo plc
Dotterbolag till Länsförsäkringar AB
Dotterbolag till Aktia PLC
Dotterbolag till Handelsbanken
Dotterbolag till Pohjola Bank
Dotterbolag till Storebrand group
Dotterbolag till Alm brand a/s
Dotterbolag till Landkredit
Ej tillgänglig information
Ej tillgänglig information
Ej tillgänglig information
Ej tillgänglig information
Ej tillgänglig information
Ej tillgänglig information
Saknar information för 2009-2010
Saknar information för 2009-2010
Saknar information för 2009-2010
Saknar information för 2009-2010
Saknar information för 2009-2010
Saknar information för 2009
Saknar information för 2009
Saknar information för 2009
Bank fanns ej 2009
Bank fanns ej 2009
Bank fanns ej 2009